

**Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН України,
селище Полігон, Миколаївський район, Миколаївська область, Україна**

АДАПТАЦІЯ АГРОВИРОБНИЦТВА ДО ЗМІН КЛІМАТУ ТА ҐРУНТОВОЇ РОДУЧОСТІ

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції

9 жовтня 2025 року

**Селище Полігон, Миколаївський район, Миколаївська область,
Україна**

**Mykolaiv State Agricultural Research Station
of the Institute of Climate-Oriented Agriculture of NAAS of Ukraine,
Poligon village, Mykolaiv region, Ukraine**

ADAPTATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION TO CLIMATE CHANGE AND SOIL FERTILITY

**Proceedings of the
International Scientific and Practical Conference**

**October 9, 2025
Polygon village, Mykolaiv region,
Ukraine**

УДК 631.147:631.95:551.583

DOI: <https://www.doi.org/10.32782/10-15-10-2025>

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Миколаївської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН України
(протокол № 10 від 15 жовтня 2025 року)

Адаптація агровиробництва до змін клімату та ґрунтової родючості. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 9 жовтня 2025 року, с-ще Полігон, Миколаївського району, Миколаївської області, Україна. Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН України, 2025. 189 с.

Міжнародна науково-практична конференція *«Адаптація агровиробництва до змін клімату та ґрунтової родючості»* була присвячена актуальним проблемам сучасного сільського господарства. Основна увага зосереджувалася на питаннях адаптації агровиробництва до кліматичних змін, збереження та відтворення родючості ґрунту, впровадження ресурсозберігаючих технологій та розвитку адаптивної селекції. Учасники представили дослідження щодо впливу кліматичних змін на продуктивність культур, ефективного використання водних і земельних ресурсів, застосування біопрепаратів та органічних методів у землеробстві, а також створення сортів, стійких до стресових факторів. Особливий акцент було зроблено на концепції сталого розвитку агровиробництва, яка передбачає поєднання екологічної безпеки, економічної ефективності та соціальної відповідальності. Збірник містить статті, що відображають сучасні наукові та практичні досягнення у сфері адаптації агросистем, розвитку органічного землеробства, впровадження цифрових технологій моніторингу та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. На конференції зібралися вчені, викладачі, докторанти, аспіранти та студенти, щоб поділитися науковими здобутками й обговорити інноваційні шляхи забезпечення сталого розвитку агровиробництва в умовах кліматичних змін.

© Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН України, 2025

CONTENT / ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

PLENARY REPORTS

АДАПТАЦІЯ АГРОВИРОБНИЦТВА ДО ЗМІН КЛІМАТУ ТА ҐРУНТОВОЇ РОДЮЧОСТІ	13
Зелінський Ю. А.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР НА НИЗЬКОПРОДУКТИВНИХ ҐРУНТАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	15
Баланюк С. І., Карбівська У. М., Сітник А. А.	
ВПЛИВ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ НА ВИСОТУ РОСЛИН ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ ЗА ГІДРОТЕРМІЧНИХ УМОВ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО	17
Гетман Н. Я., Данилюк Б. М.	
АНТИСТРЕСОВА ДІЯ ГУМУСОВИХ РЕЧОВИН ЗА ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН КЛІМАТУ	22
Дегтярьов В. В., Щербаков О. Ю., Кутев В.	
ВПЛИВ ДОСЛІДЖУВАНИХ ФАКТОРІВ НА РІСТ, РОЗВИТОК І ПРОДУКТИВНІСТЬ ЧУФІ (<i>CYPERUS ESCULENTUS</i> L.) В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	27
Коваленко О. А., Миколайчук В. Г., Ага Д. Ю.	
ВПЛИВ КОНЦЕНТРАЦІЇ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО ПРЕПАРАТУ ЕМ 5 НА РОСТОВІ ПОКАЗНИКИ МІКРОЗЕЛЕНІ БАЗИЛІКУ СОРТУ РУТАН ПРИ ВИРОЩУВАННІ У ГІДРОПОННИХ СИСТЕМАХ ПЕРІОДИЧНОГО ЗАТОПЛЕННЯ <i>FLOOD & DRAIN</i>	29
Ковальов М. М.	
РОЛЬ <i>AEGILOPS CYLINDRICA</i> HOST У ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРОФІТОЦЕНОЗІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	33
Коляніди Н. О.	
ВПЛИВ СИСТЕМ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ВОДНИЙ РЕЖИМ СОНЯШНИКА В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ	36
Куртєв К. К., Щербаков В. Я., Руденко В. А.	
СЕКЦІЯ 1. КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА АГРОКЛІМАТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ	
SECTION 1. CLIMATE CHANGE AND AGROCLIMATIC FORECASTING	
ПРОГНОЗ БІОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАХІДНОГО КВІТКОВОГО ТРИПСА НА СМОРОДИНІ ЧОРНІЙ ЗА КЛІМАТИЧНИХ УМОВ	41
Бакалова А. В.	
ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОГОДНО-КЛІМАТИЧНИХ ФЛУКТУАЦІЙ НА УРОЖАЙНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	45
Гладкіх Є. Ю., Мірошніченко М. М.	
ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПОСІВІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗМІНИ КЛІМАТИЧНИХ УМОВ	51
Грицюк Н. В.	

УРОЖАЙНІСТЬ СОНЯШНИКУ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН ЗАЛЕЖНО ВІД ГУСТОТИ СТОЯННЯ РІЗНИХ ГІБРИДІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	128
Ковальов М. М., Бантиш О. Ю.	
ВПЛИВ КРАПЕЛЬНОГО ЗРОШЕННЯ ТА ЕМ ПРЕПАРАТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	130
Ковальов М. М., Бевз К. В.	
ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ГРУНТУ НА ПОТЕНЦІЙНУ РОДІЮЧІСТЬ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО В БОГАРНИХ УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	135
Ковальов М. М., Довгань В. В., Левінкова А. Є.	
ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ ТА ТЕМПЕРАТУРНОЇ ОБРОБКИ НА РОСТОВІ ПОКАЗНИКИ ЩЕПЛЕНИХ ЖИВЦІВ ВИНОГРАДУ	139
Ковальов М. М., Колесник К. Є.	
ВРОЖАЙНІСТЬ ГОРОХУ ПОСІВНОГО ЗА ДІЇ ПРЕПАРАТІВ НА ОСНОВІ ТОКОФЕРОЛУ	142
Колесніков М. О., Пащенко Ю. П.	
НАКОПИЧЕННЯ БІОМАСИ РОСЛИН ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ І МІКРОБІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ	146
Мельник М. А., Заєць С. О.	
АГРОБІОЛОГІЧНІ ПЕРЕВАГИ НУТУ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЙОГО ВИРОЩУВАННЯ В ПОСУШЛИВИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	151
Остропицький І. Д., Сидякіна О. В.	
ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ САЛАТУ МЕТОДОМ ГІДРОПОНІКИ	154
Паланичко І. І., Сидякіна О. В.	
АДАПТИВНА СЕЛЕКЦІЯ ЦИБУЛІ БАГАТОЯРУСНОЇ ЯК ОСНОВА ПОШИРЕННЯ ВИДУ В ОВОЧІВНИЦТВІ УКРАЇНИ	158
Позняк О. В., Кондратенко С. І.	
ЗНАЧЕННЯ СОРТОВОГО СКЛАДУ ТА БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	162
Руденко Т. І., Сидякіна О. В.	
АДАПТИВНІ СОРТИ ДЛЯ НАСАДЖЕНЬ ВИШНІ	165
Шкіндер-Барміна А. М.	
СЕКЦІЯ 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ АГРОСЕКТОРУ ДО ЗМІН SECTION 4. SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF AGRICULTURAL SECTOR ADAPTATION	
РЕСУРСОЩАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	171
Бакланова Т. В., Блінда В. М., Іванченко С. В.	
АДАПТАЦІЯ ФЕРМЕРІВ ДО ВИКЛИКІВ ВІЙНИ: СТРЕС-ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	173
Полагенько О. С.	

5. Хаблак С. Сучасні зміни в технології вирощування сої. *Агроном*. 2023.
URL: <https://www.agronom.com.ua/suchasni-zminy-v-tehnologiyi-vyroschhuvannya-soyi/>.

УДК 634.23:631.559:631.53.01

АДАПТИВНІ СОРТИ ДЛЯ НАСАДЖЕНЬ ВИШНІ

Шкіндер-Барміна А. М.^{1,2}, к. с.-г. н., старший науковий співробітник

¹Інститут аграрних ресурсів та регіонального розвитку НААН с. В. Бакта,
Берегівський район, Закарпатська область, Україна

²Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

Вишня здавна посідає важливе місце серед плодкових культур України, адже вирощування цієї рослини має глибокі традиції в національному садівництві. Проте на світовому ринку провідними виробниками залишаються європейські країни, серед яких Німеччина, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Австрія та інші [1]. Плоди вишні цінуються завдяки універсальності використання: їх споживають у свіжому вигляді, застосовують для консервування, сушіння, заморожування, а також для виробництва соків, компотів, варення, джемів, мармеладу, лікерів та інших харчових продуктів.

Попри високу господарську й харчову цінність культури, численні дослідження свідчать про скорочення площ промислових насаджень вишні як за кордоном, так і в Україні. Така тенденція зумовлена комплексом економічних і екологічних чинників, серед яких ключову роль відіграють масові епіфітотії грибних хвороб, що значно знижують продуктивність та довговічність садів. Додатковим викликом є потреба адаптації сортименту до сучасних вимог ринку: зростає інтерес до великоплідних сортів із високими смаковими характеристиками, призначених насамперед для споживання у свіжому вигляді. Водночас існуючі насадження здебільшого орієнтовані на переробку промисловістю і потребують суттєвого оновлення [2].

Завдяки багаторічній і цілеспрямованій роботі українських селекціонерів було створено значну кількість сортів вишні та дюків, які суттєво оновили зареєстрований сортимент країни. Основним методом селекційної роботи залишалася міжвидова та міжсортна гібридизація, що дозволило отримати форми з поєднанням важливих господарсько цінних ознак. Зокрема, особливу увагу приділяли виведенню низкорослих сортів, зручних для інтенсивного садівництва, а також генотипів, здатних забезпечувати стабільну врожайність, формувати плоди високої якості, виявляти підвищену стійкість до несприятливих зимових умов та основних грибних хвороб [3].

Важливою віхою у розвитку галузі стало вилучення у 2005 році більшості сортів іноземної селекції з «Державного реєстру сортів рослин України» (виняток становили лише сорти Гріот Подбельського та Норд Стар). Натомість було зареєстровано низку нових вітчизняних сортів, створених у Мелітопольській дослідній станції садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН. До реєстру увійшли такі сорти, як Взгляд, Воспомінаніє, Ранній десерт, Спутниця, Солідарність, а вже у 2006 році його поповнили ще шість нових сортів: Відродження, Ерудитка, Згода, Змінщиця, Любітельська та Нотка. Їхня поява засвідчила високий рівень наукових здобутків української школи селекції та відкрила можливості для оновлення промислових насаджень.

Попри зацікавленість до нових великоплідних сортів української селекції не лише серед вітчизняних садівників, а й у закордонних виробників вишневої продукції, їхнє впровадження у промислове садівництво відбувається надто повільно. Частина нових зареєстрованих сортів практично не використовується у виробництві, залишаючись переважно у науково-дослідних колекціях. Сучасні промислові насадження України здебільшого й надалі базуються на старих, хоча й перевірених часом, але вже вилучених із реєстру сортах: Гріот Подбельського, Любська, Чорнокорка, Шпанка рання, Тургенівка та Гріот Остгеймський [1]. Така ситуація стримує модернізацію галузі й знижує її конкурентоспроможність, адже нові сорти, пристосовані до змін клімату та вимог сучасного ринку, поки що не відіграють провідної ролі в промисловому виробництві. Тому вирішення питання оптимізації сортименту, поширеного в Південному Степу України, є вчасним та актуальним. З метою виділення сортів, придатних для закладання виробничих садів, проводили оцінку сортів вишні і дюків селекції Мелітопольської дослідної станції садівництва імені М.Ф.Сидоренка ІС НААН в умовах південного Степу. Роботу виконували протягом 2004–2022 рр. в насадженнях Державного підприємства «Дослідне господарство «Мелітопольське» МДСС. Ґрунти дослідних ділянок темно-каштанові, слабосолонцюваті, рік садіння насадження 2001, схема – 6 x 4 м, підщепа – сіянци вишні магалебської. Умови вирощування – без зрошування. Обліки та спостереження проводили за стандартними методиками з сортовивчення.

В результаті проведених досліджень для вирощування у промислових насадженнях рекомендуються сорти, занесені до «Державного реєстру сортів...»: ранньостиглий Ожиданіє, середньостиглі – Гріот мелітопольський, Відродження, Шалунья, Взгляд і пізньостиглі – Воспомінаніє, Ігрушка та Солідарність [4]. Наводимо коротку характеристику двох нових зареєстрованих сортів вишнево-черешневих гібридів.

Сорт **Сіянець Туровцевої** одержано в Інституті зрошуваного садівництва ім. М.Ф.Сидоренка НААН від схрещування сорту вишні Гріот Подбельський сумішню пилку сортів черешні Мелітопольська чорна + Ізюмна. Автори – В.О.Туровцева, М.І.Туровцев, А.М.Шкіндер-Барміна.

Дерево сильноросле, швидкоростуче. Крона широкоовальна, піднесена, середньої густоти. На підщепі сіянци вишні магалебської у плодоношення

вступає на 4-й рік після садіння в сад. Тип плодоношення змішаний (на букетних гілочках та однорічних пагонах). Середня врожайність у 9–10-річному віці становить до 25–32 кг з дерева, а максимальна – до 39 кг.

Плоди великі, одномірні, округлі, масою 6,0–7,4 г. Відрив плодоніжки від плода сухий (рис. 1.). Забарвлення плода темно-червоне. М'якоть темно-червона, ніжна, соковита. Сік червоний. Кісточка масою 0,4 г, округла, вільна.

Рис.1. Плоди сорту вишні Сіянець Туровцевої

Смак кисло-солодкий. У плодах міститься 19,1% сухих речовин, 11,0–12,3 – цукрів, 1,20% кислот та 9,2 мг/% аскорбінової кислоти. Дегустаційна оцінка свіжих плодів – 4,6–4,9 бала. В умовах Мелітополя плоди досягають у третій декаді червня (20–27 червня), універсального призначення.

Сорт характеризується стійкістю до моніліозу – в епіфітотійний рік ураження до 1 бала. Посухостійкість сорту добра. Зимостійкість – середня, дерева витримують в стані вимушеного спокою морози до мінус 29°C без видимих ушкоджень, але підмерзання бутонів у бруньках досягає 72%.

Сорт самобезплідний. Кращі запилювачі – сорти черешні Міраж, Талісман. Середня багаторічна дата початку цвітіння – 23–29 квітня.

Сорт пройшов державне випробування, зареєстрований в Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2014 році і рекомендований для вирощування в степовій зоні України.

Сорт вишні **Солідарність** виділено в Інституті зрошуваного садівництва ім. М. Ф. Сидоренка НААН серед сіянців від вільного запилення сорту вишні

Жуковська, що ріс в оточенні черешні. Автори сорту В. О. Туровцева, М. І. Туровцев.

Дерево сильноросле, швидкоростуче. Крона розкидиста, середньої густоти. Преважне розташування плодів утворень на однорічному прирості та букетних гілочках. Дерева вступають у плодоношення на 4-й рік після садіння. Врожайність 43 кг з 10-річного дерева.

Плоди великі, масою 6,5–7,0 г, округлі (рис. 2). Вершина плода округла. Основа плода з заглибленням. Ямка мілка, широка. Брюшної шов малопомітний. Плодоніжка середня, легко відділяється від гілки, прикріплення до кісточки міцне. Забарвлення плода темно-червоне. Підшкірні крапки малопомітні. Шкірочка тонка, з плода знімається легко. М'якоть червона, ніжна, соковита. Кісточка середня, округла, вільна, середня маса – 0,4 г.

Рис.2. Плоди сорту вишні Солідарність

Смак кисло-солодкий. В плодах міститься 14,9% сухих речовин, 7,5 – цукрів, 1,02% кислот. Дегустаційна оцінка свіжих плодів – 4,8 бала. Плоди досягають в кінці третьої декади червня, десертного призначення.

Сорт стійкий до кокомікозу та моніліозу, вирізняється високою посухостійкістю та зимостійкістю. Сорт самобезплідний.

Сорт пройшов державне випробування, зареєстрований в Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2005 році і рекомендований для вирощування в степовій зоні України.

Література

1. Куян В. Г. Спеціальне плодівництво. Підручник. Київ : Світ, 2004. 464 с.
2. Мелехова І. О. Вирощування десертних вишень. *Новини садівництва*. 2011. №4. С.16–18.
3. Туровцева В. О., Шкіндер-Барміна А. М., Туровцева Н.М. Сорти вишні мелітопольської селекції. *Сад, виноград і вино України*. 2020. Вип. 2–4. С. 36–39.
4. Шкіндер-Барміна А. М. Оптимізація сортименту вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) для створення насаджень в умовах Південного Степу України. *Садівництво*. 2015. вип. 70. С. 15–21.